

23 FEBRUARI 2014 – ZEVENDE ZONDAG DOOR HET JAAR

EERSTE LEZING

LEVITICUS 19, 1-2.17-18

De Heer sprak tot Mozes:

„Zeg tot heel de gemeenschap van de Israëlieten: Wees heilig, want Ik, de Heer uw God, ben heilig.”

„Wees niet haatdragend tegen uw broeder. Wijs elkaar terecht: dan maakt ge u niet schuldig aan de zonde van een ander. Neem geen wraak op een volksgenoot en koester geen wrok tegen hem. Bemint uw Heer als uzelf. Ik ben de Heer.”

TWEDE LEZING

EERSTE BRIEF AAN DE KORINTIERS 3, 16-23

Broeders en zusters,

Weet gij niet, dat gij Gods tempel zijt en dat de Geest van God in u woont? Als iemand de tempel van God te gronde richt, zal God hem te gronde richten. Want de tempel van God is heilig, en die tempel zijt gij.

Laat niemand zichzelf iets wijs maken. Als iemand onder u wijs meent te zijn – wijs namelijk volgens de normen van deze tijd die voorbijgaat – dan moet hij dwaas worden om de ware wijsheid te leren. De wijsheid van deze wereld is dwaasheid voor God. Er staat immers geschreven: „Hij vangt de wijzen in hun eigen sluwheid”, en elders: „De Heer kent de gedachten van de wijzen. Hij weet hoe waardeloos ze zijn.”

Laat daarom niemand zijn heil zoeken bij mensen. Want alles is het uwe, of het nu Paulus is of Apollos of Kefas, wereld, leven of dood, heden of toekomst, alles is van u, maar gij zijt van Christus en Christus is van God.

EVANGELIE

MATTEUS 5, 38-48

In die tijd zei Jezus tot zijn leerlingen:

„Gij hebt gehoord dat er gezegd is: ‘Oog om oog, tand om tand.’ Maar Ik zeg u geen weerstand te bieden aan het onrecht, maar als iemand u op de rechterwang slaat, keer hem dan ook de andere toe. Als iemand u voor het gerecht wil dagen en uw onderkleed afnemen, laat hem dan ook het bovenkleed. Als iemand u vordert één mijl met hem te gaan, ga er twee met hem. Geeft aan wie u vraagt, en wendt u niet af als iemand van u lenen wil.”

„Gij hebt gehoord dat er gezegd is: ‘Gij zult uw naaste beminnen en uw vijand haten.’ Maar Ik zeg u: Bemint uw vijanden en bidt voor wie u vervolgen, opdat gij kinderen moogt worden van uw Vader in de hemel, die immers de zon laat opgaan over slechten en goeden en het laat regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen.

Want als gij bemint die u beminnen, wat voor recht op loon hebt gij dan? Doen de tollenaars niet hetzelfde? En als gij alleen uw broeders groet, wat voor buitengewoons doet gij dan? Doen de heidenen dat ook niet? Weest dus volmaakt, zoals uw Vader in de hemel volmaakt is.”

Schriftlezingen

© Katholieke Bijbelstichting
's Hertogenbosch, www.bijbel.net

COMMENTAAR BIJ DE ZONDAGSLEZINGEN

– Jean BASTIAENS –

Geef een oog voor een oog

De evangelielezing van deze zondag vervolgt waar we de vorige week stopten: Jezus geeft nog twee concretisering van de manier waarop Hij met de Tora omgaat. De Tora is een *reisgids* die GOD aan zijn volk schenkt. Zo'n reisgids wijst je de weg, maar kan niet voorkomen dat je voor onvoorziene moeilijkheden of uitdagingen komt te staan. De Tora moet dus geïnterpreteerd worden, anders blijft het te zeer een tekst uit het verleden. Jezus wijst ons de weg voor een goede, levengevende interpretatie.

We nemen eerst de tweede concretisering onder de loep. Jezus citeert de Tora: „Gij zult uw naaste beminnen.” Dan voegt Hij er iets aan toe wat niet in de Tora staat: „En gij zult uw vijand haten.” Wat is hier aan de hand? Om die vraag te beantwoorden, hebben we de eerste lezing uit het boek Leviticus nodig. Daar vinden we de oproep – die ook Jezus na aan het hart ligt, zoals vorige zondag bleek – om „niet haatdragend te zijn jegens een broeder of zuster”. Je moet echter ook niet alles laten passeren, je moet de moed hebben om elkaar terecht te wijzen – gewis een delicate opdracht die misschien niet zo vaak in praktijk wordt gebracht. De derde oproep luidt dat je niet op wraak uit moet zijn, wat ook niet zo gauw zal gebeuren wanneer je de gulden regel toepast: „Bemint uw naaste als uzelf.” Een schitterende bladzijde uit de Tora.

Toch schuilt er een addertje onder het gras. Reeds in de tijd van Jezus discussieerden de Joodse geleerden over de vraag wat dat ‘als uzelf’ in ‘bemint uw naaste als uzelf’ precies inhield. Moet je alleen beminnen die is ‘als jijzelf’, dus alleen je volksgenoot? Moet een Jood alleen een Jood beminnen *als zichzelf*? Moet een christen alleen een medebroeder of -zuster beminnen *als zichzelf*? Sommige geleerden beaamden dat, maar anderen vonden het een te beperkte uitleg. Mijn naaste kan immers ook een vreemdeling blijken te zijn of iemand van een andere levensbeschouwing. Ook hen zou ik moeten beminnen *als mezelf*.Jezus sluit zich aan bij die tweede richting. Hij citeert de uitleg van de eerste groep geleerden door het zinsdeel ‘als uzelf’ uit te leggen als: en dat zou betekenen dat je je vijand mag haten. Nee, zegt Jezus, ook wie je vijand is, moet je kunnen beminnen *als jezelf*, want ook je vijand is een mens zoals jij. Dat is natuurlijk geweldig radicaal van Jezus, maar wie erover nadenkt, moet besluiten dat het zuivere waarheid is: geen enkel mens mag blijvend en ten gronde gehaat worden, want iedere mens, wat hij ook deed, blijft een mens, en dus een schepping Gods. Vanzelfsprekend is dit geen vrijbrief voor naïeve toepassingen.

De tweede concretisering is de moeilijkste van de zes, omdat zij het vaakst verkeerd begrepen wordt. Opnieuw citeert Jezus de Tora: „Gij hebt gehoord dat er gezegd is: oog om oog, tand om tand.” Dit citaat komt uit het boek Exodus (21, 18-27) en uit het boek Leviticus (24, 17-22) en maakt daar deel uit van een langere reeks: „Leven om leven, hand om hand, brandwonde om brandwonde, striem om striem, enzovoorts.” De vertaling is echter misleidend. Wie de teksten uit Exodus en Leviticus bestudeert, komt tot de vaststelling dat het steeds gaat om gevallen van schadevergoeding: wanneer ik iemand een letsel toebrengt – een oog verminkt, een tand uitgeslagen, een voet verminkt, een striem gegeven – dan moet ik daarvoor een door de rechter opgelegde schadevergoeding betalen. Om dat beter tot uitdrukking te laten komen, vertaalde de Nieuwe Bijbelvertaling dit als volgt: enzovoorts. De bedoeling is niet dat ik het recht heb voor een bij mij uitgeslagen oog bij de ander ook een oog uit te slaan. Nee, de tekst redeneert vanuit de dader, niet vanuit het slachtoffer: wanneer je aan iemand een oogletsel hebt toegebracht, moet je zoveel schadevergoeding betalen dat je hem als het ware zijn oog teruggeeft: een oog voor een oog. Het gaat dus om compensatie.

Jezus citeert niet de hele reeks, maar kort hem af door alleen het oog en de tand te noemen. Maar uit zijn commentaar daarbij blijkt dat Hij eigenlijk een ander zinsdeel uit de reeks op het oog heeft, „een striem voor een striem”. Dat slaat op situaties waarin iemand een ander met de vlakke hand op het gezicht slaat, zoals blijkt uit de oude Joodse commentaren. Zoiets laat geen blijvend letsel na en vraagt ook meestal geen compensatie op vlak van medische verzorging. Maar het is wel een uiterst vernederende daad. Welnu, helemaal in de lijn van zijn actieve geweldloosheid vraagt Jezus van zijn leerlingen om geen schadevergoeding te vragen voor de smaad, maar de dader te confronteren met zijn gewelddadige gedrag door hem de andere wang toe te keren. Groot.